

V posledných dňoch na slovenskej politickej scéne otvorila strana Progresívne Slovensko tému Benešových dekrétov.

Hostiteľ: Čo vlastne sú Benešove dekréty — kedy vznikli a čo riešili?

AI:

Benešove dekréty sú súbor právnych nariadení, ktoré vydal prezident Edvard Beneš v období exilu (1940–1945) a bezprostredne po oslobodení Československa. Riešili obnovu štátu po okupácii, potrestanie kolaborantov, úpravu občianstva a majetkových vzťahov a tiež otázku postavenia nemeckej a maďarskej menšiny. Niektoré nariadenia boli neskôr potvrdené zákonom a stali sa súčasťou povojnového právneho poriadku.

Samotné dekréty dnes už nie sú právne aktívne — ich dôsledky sú však historické, emocionálne a niekde aj majetkovo-doznievajúce.

Hostiteľ: Ako sa s nimi narábalo v rôznych obdobiach — v povojnovom Československu, za socializmu po roku 1989?

AI:

Povojnové obdobie: Dekréty boli chápané ako súčasť širšieho povojnového usporiadania Európy. Odsuny, konfiškácie a zmena občianstva neboli vnímané ako izolované československé kroky, ale ako súčasť spojeneckej dohody o usporiadaní strednej Európy.

Obdobie socializmu: Téma sa neotvárala. Komunistický režim držal historickú diskusiu pod kontrolou a právne otázky sa neprehodnocovali.

Po roku 1989: Začala sa verejná a odborná diskusia o historickom výklade. Niektoré majetkové otázky riešila legislatíva, no väčšina politického spektra vníma dekréty ako uzavretú súčasť histórie. Slovensko aj Česko po vstupe do EÚ deklarovali, že dekréty už nevytvárajú nové právne nároky.

Hostiteľ: Čo znamená „otvoriť tému dekrétov“ dnes?

AI:

Môže to znamenať dve veci:

1. **Historickú diskusiu** – tá je legitímna, keď ide o výskum, pomenovanie minulosti či zmierovanie komúní.
2. **Právnu alebo politickú revíziu** – to je extrémne citlivé a môže mať širšie medzinárodné a bezpečnostné dôsledky.

Otvorenie témy bez jasného cieľa môže viesť k politickej polarizácii a k obavám z obnovovania starých sporov.

Hostiteľ: Ako sa k téme stavajú politické strany na Slovensku?

AI:

V zásade existujú dva prístupy:

1. Konzervatívny a opatrný:

Väčšina strán (vrátane vládnych) považuje dekréty za uzavretú kapitolu a zdôrazňuje, že ich otváranie môže byť destabilizačné — právne, spoločensky aj medzinárodne.

2. Aktivistický:

Niektoré strany hovoria o potrebe riešiť konkrétne problémy, ktoré pretrvávajú historicky (napr. pozemky, administratívne bremená, menšinové práva).

Hostiteľ: A ako do toho zapadá postoj strany PS?

AI:

Tu je treba pomenovať veci jasne:

1. Politické ciele PS:

PS sa už dlhšie snaží posilniť svoje postavenie na juhu Slovenska, kde je početná maďarská menšina. Otváranie historických tém môže byť aj snahou:

- zvýšiť politickú viditeľnosť v regióne,
- osloviť menšinových voličov,
- profilovať sa ako „hodnotová, moderná“ strana.

Neznamená to, že PS chce meniť hranice alebo zrušiť povojnové usporiadanie — to by bolo absurdné.

Ale otváranie citlivých tém pred voľbami môže mať neželané dopady, najmä ak nie sú jasne vysvetlené.

2. Riziko nezamýšľaných dôsledkov:

Vysoká citlivosť témy môže aktivizovať radikálne nálady na oboch stranách — slovenské aj maďarské.

Hostiteľ: Ako sa k tomu stavia súčasná vláda SR?

AI:

Vláda zvolila jasne opatrný kurz.

Považuje tému dekrétov za:

- historicky uzavretú,
- právne stabilizovanú,
- politicky riskantnú.

Preto odmieta legislatívne otváranie tejto otázky.

Chce riešiť len konkrétne praktické problémy súčasnosti — nie revíziu povojnového usporiadania.

Hostiteľ: A čo Maďarsko a maďarské politické kruhy?

AI:

Reakcie sú tradične citlivé, ale rôznorodé:

- **Oficiálna maďarská vláda** nehovorí o zmene hraníc, ale často používa tému „ochrany Maďarov v zahraničí“.
- **Niektoré nacionalistické skupiny** v Maďarsku však dlhodobo pracujú s myšlienkou „zjednotenia národa“ v hraniciach pred Trianonom.
- **V niektorých menšinových kruhoch na Slovensku** sa občas objavujú silne identitné výroky, ktoré sú síce nie právne, ale politicky rezonujú.

Je dôležité povedať, že tieto prúdy sú menšinové, ale v citlivých situáciách môžu získať pozornosť.

Hostiteľ: V Maďarsku je pred voľbami. Môžu sa aktivity Progresívneho Slovenska v oblasti Benešových dekrétov preniesť do predvolebného boja a môžu výsledok volieb ovplyvniť?

AI:

Áno, aktivity Progresívneho Slovenska v oblasti Benešových dekrétov sa **môžu stať súčasťou predvolebného boja v Maďarsku** a môžu určitým spôsobom ovplyvniť nálady aj výsledok volieb. Dôvody sú nasledovné:

1. Historické témy sú v Maďarsku silný mobilizačný nástroj

V Maďarsku sú otázky spojené s Trianonom, menšinami a historickými krivdami **trvalo citlivou témou**. Každá politická sila tam vie, že čo i len náznak revízie histórie v okolí maďarských menšín dokáže mobilizovať voličov – obzvlášť na vidieku.

Ak slovenská politická strana otvorí Benešove dekréty, v Budapešti to **určite nebude bez povšimnutia**.

2. Vládny Fidesz môže tému využiť na konsolidáciu vlastného elektorátu

Fidesz dlhodobo pracuje s naratívami ochrany „maďarského národa mimo hraníc“. Strana môže:

- tvrdiť, že menšiny sú ohrozené,
- prezentovať sa ako jediný „ochranca Maďarov“,
- vyvíjať tlak na Slovensko,
- využívať tému na útoky proti opozícii.

Pre Fidesz je to **ideálna predvolebná téma**, pretože presne zapadá do jeho komunikačnej stratégie.

3. Maďarská opozícia by bola pod tlakom, aby reagovala

Aj keď má opozícia iné priority (ekonomika, demokracia, korupcia), takáto téma ich prinúti zaujať stanovisko. Navyše:

- stratia časť mediálneho priestoru,
- budú reagovať na agendu vlády,
- riskujú stratu voličov z maďarských menšín v zahraničí.

To opäť hrá v prospech Fideszu.

4. Téma môže ovplyvniť nálady maďarskej menšiny na Slovensku

Maďarskí politickí aktéri na Slovensku by tému prevzali okamžite.

Ak sa to prepojí s maďarskými médiami (ktoré majú veľký dosah aj v južných regiónoch Slovenska), výsledkom môže byť:

- nárast napätia,

- mobilizácia maďarských voličov pre „národné“ strany,
- oslabenie proeurópskych alebo umiernených prúdov.

Aj to má vplyv na maďarské voľby, pretože voliči v zahraničí sú významná súčasť Fidesz-elektorátu.

5. Vplyv na výsledok volieb

Téma sama o sebe voľby „nevyhrá“, ale môže:

- zvýšiť volebnú účasť v prospech Fideszu,
- stlmiť diskusiu o ekonomických problémoch, inflácii či korupcii,
- posilniť nacionalistický naratív,
- oslabiť opozičné strany, ktoré nechcú eskalovať konflikty so susedmi.

Čiže áno, **môže to mať reálny dopad na výsledok volieb**, aj keď nie priamy, ale sekundárny – cez mobilizáciu a kontrolu verejnej diskusie.

Zhrnutie (stručne)

Áno, táto téma môže prejsť do maďarského predvolebného boja a môže **pomôcť Fideszu** konsolidovať podporu. Pre maďarskú vládu je to výhodný politický materiál – citlivý, emocionálny, historický a orientovaný na „národné záujmy“. Opozícia na to zvyčajne reaguje defenzívne, čím oslabuje vlastnú pozíciu.

Hostiteľ: Môžu z toho vzniknúť väčšie geopolitické riziká?

AI:

Áno. A toto je veľmi dôležité:

Otváranie povojnových rozhodnutí môže v Európe vyvolať dominový efekt, ktorý by extrémisti mohli interpretovať ako signál, že je dovolené spochybňovať hranice alebo majetkové poriadky.

Citlivé by mohli byť najmä vzťahy:

- Poľsko – Nemecko,
- Česko – Nemecko,
- Maďarsko – Slovensko,
- Maďarsko – Rumunsko,
- Ukrajina – Maďarsko,
- Ukrajina – Poľsko.

Nikto netvrdí, že by sa hranice menili.

Ale propaganda extrémistov by túto tému mohla využiť na destabilizáciu verejného priestoru.

Hostiteľ: A čo by to znamenalo pre Slovensko konkrétne?

AI:

Najväčšie riziká sú:

- oslabenie vnútroštátnej súdržnosti,
- etnické napätie na juhu Slovenska,
- aktivizácia radikálnych skupín,
- oslabenie V4,
- narušenie vzťahov s Maďarskom,
- tlak zo zahraničia v citlivých témach.

Preto je pre Slovensko kľúčové túto tému zvládnuť pokojne, predvídavo a bez politických experimentov.

Odporúčania pre tvorcov politiky

1. **Neotvárať historické právne akty bez jasného medzinárodného mandátu**
– Otváranie Benešových dekrétov môže viesť k precedensu, ktorý by iné krajiny mohli využiť na spochybnenie hraníc či majetkových vzťahov. Stabilita hraníc v Európe je zásadná pre mier.
2. **Budovať politiku na jasnom výklade práva a medzinárodných záväzkov**
– Slovensko aj Česko opakovane deklarovali, že dekréty už nemajú praktické účinky. Je dôležité toto stanovisko dôsledne komunikovať doma aj v zahraničí.
3. **Predchádzať politizácii historických tém**
– Historické otázky by nemali byť nástrojom domácej predvolebnej mobilizácie. Takýto postup zvyšuje polarizáciu a posilňuje extrémne názory na oboch stranách hranice.
4. **Posilniť slovensko-maďarský dialóg o menšinách a hraniciach**
– Vlády by mali podporovať spoločné komisie a projekty, ktoré znižujú napätie a budujú dôveru. Transparentná komunikácia predchádza interpretáciám o „skrytých“ územných ambíciách.
5. **Riešiť obavy občanov na národnostne zmiešaných územiach**
– Stabilita je vyššia tam, kde ľudia cítia, že štát sa o nich zaujíma. Investície, infraštruktúra, kvalitné školstvo a jazyková podpora menšín sú cestou k zníženiu radikalizácie.
6. **Komunikovať jednotnú štátnu pozíciu naprieč politickým spektrom**
– Téma Benešových dekrétov sa nemá stať predmetom straníckych sporov. Jednotné stanovisko všetkých kľúčových aktérov posilňuje dôveryhodnosť Slovenska smerom k susedom aj EÚ.
7. **Zohľadniť širší európsky kontext**
– Krajiny ako Poľsko, Rumunsko či Nemecko majú tiež citlivé historické témy. Slovensko by malo prosadzovať princíp, že povojnové usporiadanie Európy je nemenné a mimoriadne dôležité pre regionálnu bezpečnosť.

8. **Zabraňovať šíreniu naratívov o územných nárokoch**
 - Politici aj médiá by mali dôsledne odmietat' naratívy, ktoré podporujú predstavy o revízii hraníc. Treba reagovať vecne, pokojne a na základe medzinárodného práva.
 9. **Podporovať historický výskum a verejnú osvetu**
 - Transparentné, odborne podložené informácie znižujú priestor pre manipulácie. Spoločná historická komisia Slovensko–Maďarsko by bola vhodným krokom.
 10. **Chrániť vnútornú súdržnosť Slovenska**
 - Najlepšou obranou proti extrémizmu či cudzej politickej agende je fungujúci štát: spravodlivé zákony, kvalitné služby a rešpektujúci dialóg s menšinami.
-

Hostiteľ:

Ďakujem za rozhovor.

AI:

Aj ja ďakujem. V závere si dovoľím upozorniť, že táto téma môže mať široký geopolitický dopad.

Rozhovor sa skončil, ale poznanie pokračuje.

Pre návrat do webovej aplikácie zatvorte tento dokument.